

Prøver - Evaluering – Undervisning

Dansk
Maj – juni 2015

Styrelsen for Undervisning og Kvalitet

Januar 2016

Indhold

Forord	3
Læsning og retskrivning.....	3
Læs og Ret, Maj 2015	3
Retskrivning	4
Læsning	5
Dansk Skriftlig fremstilling 9. klasse	5
Prøven i skriftlig fremstilling uden adgang til internettet	6
Prøven i skriftlig fremstilling med adgang til internettet	8
Skriftlig prøve i dansk 10. klasse.....	10
Del a:.....	10
Læsning og sprogbrug.....	10
Sprogbrug	11
Læsning	12
Del b:.....	12
Modtagerrettet kommunikation – generelt	12
Modtagerrettet kommunikation med adgang til internettet	13
Modtagerrettet kommunikation uden adgang til internettet	13
Del c:.....	14
Skriftlig fremstilling med adgang til internettet	14
Skriftlig fremstilling uden adgang til internettet	15
Mundtlig dansk 9. og 10. klasse.....	16
Bekendtgørelse, tekstopgivelser og fordybelsesområder	17
Hovedværker	18
Valg af prøveoplæg	18
De tosprogede elevers valg af prøveoplæg, hvor der er blevet givet 4 eller derudover.	20
Elevernes disponering under prøven og af prøvesituationen.....	20
Samarbejdet imellem eksaminator og censor	20
Generelle betragtninger	21
Afrunding.....	22

Forord

Årets PEU bygger på de tilbagemeldinger, som de beskikkede censorer har sendt til Styrelsen for Undervisning og Kvalitet, da folkeskolens prøver 2015 var afviklet. Erfaringerne og evalueringer er læst, sammenskrevet og bearbejdet.

De beskikkede censorers tilbagemeldinger omkring de danskfaglige og prøverelaterede områder kan bidrage til danskfagets fortsatte udvikling på skolerne, og være med til at kvalificere faglærernes fokusområder.

Det er sidste år, hvor besvarelsenerne ikke er anonymiserede, så muligheden for at få tilbagemelding på, hvordan især tosprogede elever klarede sig, har været et centralt fokusområde. Derfor vil der i evalueringerne være tilbagemeldinger på, hvilke opgavetyper i skriftlig fremstilling og mundtlig dansk, hvor tosprogede elever har præsteret på niveau med eller over gennemsnittet.

Folkeskolens danskfag er bl.a. karakteriseret ved at være et modersmålsfag, hvilket dansk som andetsprog ikke er. Et modersmål er for langt de fleste mennesker karakteriseret ved at være det eneste sprog, hvor man kan finde nuancerede og særegne udtryk, der fx beskriver følelser, oplevelser og tanker. Dansk som andetsprog derimod er det sprog hvormed man som tosproget i den danske folkeskole skal tilegne sig faglig viden i dansk men også i skolens øvrige fag. Og naturligvis skal man også som tosproget sprogligt kunne udtrykke følelser, oplevelser og tanker, men ens modersmål vil i en begyndelse være det mest naturlige valg. Derfor er det interessant at observere tendenser i forhold til prøvernes indhold og form, hvor tosprogede elever klarer sig godt.

For yderligere informationer omkring de skriftlige og mundtlige prøver henvises til Vejledning til prøverne i faget dansk på uvm.dk/fp

Læsning og retskrivning

Læs og Ret, Maj 2015

Antal besvarelser af censorevalueringerne

I alt 147 censorer har udfyldt censorevaluering af FP9 Læsning og Retskrivning

Retskrivning

Temaet for retskrivningsprøven maj 2015 var Nelson Mandela. Et overordnet tema, som det må forventes, at de fleste elever har hørt om. Temaet gav lejlighed til at lave en retskrivningsprøve, hvor det var muligt at inddrage ikke så hyppigt anvendte ord.

Selve opgavesættet bestod af i alt syv opgaver, som ikke afviger fra de opgavetyper, som er anvendt de seneste år. Som vanligt dikterede læreren ordene til første del, mens eleverne på egen hånd arbejdede med anden del og ordbogsopslag i forbindelse med første del.

Første del bestod af:

- Diktat
- Indsætningsdiktat

Anden del bestod af:

- Fra nutid til datid
- Komma
- Rigtig form
- Ordklasser
- Ret en tekst

Der var udvalgt i alt 90 ord, som indgik i bedømmelsen af elevens dygtighed på området.

Retskrivningsprøven som helhed

Almindelig sværhedsgrad

Passende niveau

Jeg savnede, at elever også skulle vise, hvor man bruger/ikke bruger apostrof.

Tilbagemeldingerne vidner om tilfredshed med såvel niveau som tekster og delopgaver. Langt hovedparten af censorerne finder sværhedsgraden passende.

Mange fejl i ord, som mange elever ikke kender betydningen af, fx *skik og brug, indædt og involveret*, men også mange fejl i ord, hvor bøjningsmorfemerne volder eleverne vanskeligheder, fx *lærere, demonstrerende*

Meget få fejl i ordene *født, regler, faldt, ligger* og *særligt*.

Et par censorer angav, at de savnede en opgave, hvor eleverne skulle afgøre brug/ikke brug af apostrof.

Diktat

1 % vurderer, at diktaten er *Meget svær*
27 % vurderer, at diktaten er *Svær*
50 % vurderer, at diktaten er *Mindre svær*
22 % vurderer, at diktaten er *Let*

Indsætningsdiktat

1 % vurderer, at diktaten er *Meget svær*
50 % vurderer, at diktaten er *Svær*
37 % vurderer, at diktaten er *Mindre svær*
12 % vurderer, at diktaten er *Let*

Læsning

Læseprøven bestod som vanligt af fem tekster:

- En artikel til oversigtslæsning
- Et eventyr
- En faglig artikel
- En novelle, som ikke tidligere har været udgivet
- En klumme

Til de første fire tekster var der (også som sædvanligt) multiple choice opgaver. Den sidste tekst var en clozetest.

Der var 10 opgaver til hver tekst og dermed tilsammen 50 items, som indgik i vurderingen af elevens dygtighed på området.

Læseprøven som helhed

Alt i alt virkede læseprøven sværere end de foregående år.

Sværhedsgraden steg ikke jævnt fra tekst 1 til tekst 5.

Censorerne udtrykker, at læseprøven samlet set er lidt sværere end tidligere år.

Blandt censorerne er der enighed om, at opgave 3 (en faglig artikel) og 4 (en novelle) var de sværeste læseopgaver.

Dansk Skriftlig fremstilling 9. klasse

Prøven i dansk skriftlig fremstilling har traditionelt været en prøven uden adgang til internettet, men der har gennem nogle år også været forsøg med adgang til internettet. Evalueringerne af begge prøver er beskrevet nedenfor. Fra sommeren 2017 er det kun prøven med adgang til internettet, der eksisterer.

Prøven i skriftlig fremstilling uden adgang til internettet

De seks emner, som eleverne kan vælge imellem ved prøven i dansk skriftlig fremstilling, følger traditionen fra de tidligere år ved at være opgaver, der har et afsæt i et givent emne, og hvor eleverne så efterfølgende skal besvare opgaverne og skrive i en fastsat genre.

Eleverne skulle ved prøven i 2015 skrive i genrerne: erindring, nyhedsartikel, essay, klumme, novelle og debatindlæg.

I forhold til gruppen af tosprogede elever, som havde lavet gode besvarelser, så havde de fortrinsvist valgt emne nr. 2 og skrevet en nyhedsartikel samt emne nr. 6.

Fordelingen af antallet af besvarelser opgivet i procent ud for hvert emne samt kønsfordeling.

Emne	Dreng	Pige
Nr. 1.	10 %	12 %
Nr. 2.	26 %	22 %
Nr. 3.	14 %	12 %
Nr. 4.	9 %	10 %
Nr. 5.	29 %	31 %
Nr. 6.	12 %	13 %

Emne nr. 1. Flæske

Kravet om at skrive i genren en erindring var umiddelbart sværere for eleverne, end jeg havde troet – beskikket censor

Opgaven Flæske stiller krav om, at eleverne først læser novellen, er i stand til at uddrage essensen om jalousidramaet og derefter skriver en erindring om en oplevelse med en søskende eller en god ven. De skal give deres erindring en titel.

Udfordringen er, at en del af eleverne ikke skriver en erindring men en historie eller en form for novelle, hvor forskellige overraskende eller overnaturlige elementer kan indgå. De mister tilsyneladende genrebevidstheden – måske fordi oplægget er en novelle, mens genrekravet er en erindring. Andre elever igen bliver meget tro mod novellens tema og forholder sig meget præcist til det, der er på færde i novellen – uden at koble det til deres eget liv.

Emne nr. 2. Uheldet

Hvorfor skal eleverne lege journalister? De kunne jo også bare være elever i 9. klasse, der skulle skrive en nyhedsartikel – beskikket censor

Opgaven Uheldet er karakteriseret ved, at eleverne har et meget konkret oplæg med en trafikulykke illustreret med billeder. Dernæst skal de skrive en nyhedsartikel, hvor der skal indgå interview.

Eleverne har en del støtte i måden, opgaven er konstrueret på. For det første er der billeder, der understøtter afsættet for nyhedsartiklen, for det andet er der klare formulerede krav til nyhedsartiklens indhold, og for det tredje skal artiklen bringes i en avis, som dermed angiver, hvordan artiklen kan layoutes.

Netop den meget stramme struktur på opgaven kan måske være en forklaring på, hvorfor specielt tosprogede elever har valgt denne opgave, og klaret den godt.

Emne nr. 3. Krig

Desværre et eviggyldigt emne – beskikket censor

En del elever har valgt dette emne, selvom de nærmest i indledningen begynder med at skrive, at deres kendskab til krig er meget minimalt og som sådan ikke tænker på det. Det kan så undre, at de vælger det emne! Flere af eleverne formår dog at forholde sig til den position, at de netop ikke kender til krig ved skrive om det at være borger i et fredeligt land.

Genren i opgaven er essayet, og det er velvalgt, fordi emnet om krig kalder på refleksion og etiske dilemmaer.

Emne nr. 4. Nysgerrig

Spredningen på indholdet i elevernes besvarelse spændte meget vidt – der var alt fra egne oplevelser med nysgerrighed til spionlignede affærer – beskikket censor.

Opgaveformuleringen afsluttes med ”Men er det kun dårligt at være nysgerrig” – denne sætning var der mange elever, der ikke forholdt sig til. Det er heller ikke et krav, at de skulle gøre det, men det kunne have været med til at sætte deres besvarelse i relief. De antog det for absolut negativt at være nysgerrig – også selvom der var skrevet fem sætninger op, der fokuserede på det positive ved at være nysgerrig. Deres besvarelser blev ikke klummer, men nærmere beskrivelser af opgivelser og gengivelser af episoder med det at være nysgerrig.

Emne nr. 5. Landing

Skærpede krav til ”novelleopgaven” kan kun bifaldes – Og som forventet skete der en del flyulykker - beskikket censor.

Opgaven er karakteriseret ved, at eleverne skal skrive, hvad der sker efter indledningen samt krav til novellens indhold i form af titel, handling samt skrevet i nutid. Specielt det sidste forhold, at den

skulle være skrevet i nutid har været en udfordring for eleverne – også selvom tekstuddraget var skrevet i nutid.

Samlende for de beskikkede censorers kommentarer er – ligesom de foregående år – at der er mange besvarelser imellem, der ikke har de genretræk, som man kan kræve af en novelle – de minder mere om beretninger, beskrivelser osv.

Emne nr. 6. Kæledyr

Dispositionen var springende for en del elever – mon det skyldes, at de skulle komme ind på mindst tre emner? – beskikket censor

Opgaven er karakteriseret ved, at eleverne skulle forholde sig til et emne om kæledyr og skrive et debatindlæg om det. Der er flere beskikkede censorer, der har læst sprogligt gode besvarelser, men indholdet har været grænsende til naivt. De naive besvarelser kan muligvis have noget med emnet kæledyr at gøre, hvor eleverne forlader sig til at skrive unuanceret om lige netop kæledyr.

Ligesom opgave 2, er opgave 6 den opgave, som mange tosprogede elever har valgt at skrive. Det kan måske være emnet kæledyr, der gør, at tosprogede elever føler, at de kan byde ind og skrive denne opgave. Emnet er på mange måder et neutralt emne, som gør, at man ikke entydigt behøver at forholde sig til forskellige synspunkter, men netop kan vælge en form, hvor positionerne behøver at blive trukket meget skarpt op.

Prøven i skriftlig fremstilling med adgang til internettet

Til prøven med adgang til internettet er der en indledende tekst, som understreger betydningen af at søge på nettet. Der står bl.a.:

”En del af opgaverne kræver, at du bruger internettet både til løsning af opgaverne og til generel søgning af informationer. Men du må ikke kommunikere med andre.

Hvis du i din besvarelse anvender citater fra tekster, billeder og andet hentet fra internettet, skal du angive kilderne (links). Disse angives sidst i din besvarelse”.

I indledning pointeres det, at det er vigtigt at søge på nettet efter relevant information, nu hvor muligheder er der, men det er ligeså vigtigt at anvende og angive de kilder, som man har brugt sidst i besvarelsen – en form for litteraturliste.

Generelt for besvarelsen med adgang til nettet angiver de beskikkede censorer, at der kan være meget store forskelle på, hvilke søgninger eleverne har lavet – og nogle gange undlader eleverne fuldstændigt at søge – også selvom det er et eksplicit krav i opgaven. Derfor er det vigtigt at understrege, at eleverne skal blive klar over, at der er et vurderingskriterium, om de har søgt på nettet – og om deres søgning er relevant. Det afføder også klare opgaveformuleringer. Når der

eksempelvis i en opgave stårsøge inspiration....., så kan den beskikkede censor være udfordret i bedømmelsen, for hvad er inspiration søgt på nettet?

Endelig er der også et generelt problem i forhold til angivelser af kilder. Eleverne skriver fx www.poitiken.dk eller www.dr.dk Disse kildehenvisninger er ikke angivet tilstrækkeligt. Eleverne skal skrive selve linket ind.

For begge de generelle udfordringer gælder det, at både eleverne og deres undervisere naturligvis skal vænne sig til nye krav, men også skærpede vurderingskriterier. Derfor vil det være nærliggende at have et særligt fokus rettet mod netop disse områder fremover.

I forhold til gruppen af tosprogede elever er der flere beskikkede censorer der påpeger, at det er, som alle elever får mulighed for at blive stillet mere lige i forhold til de referencer, der implicit kan være i forskellige opgaver. Alle elever har muligheden for at søge yderligere oplysninger på nettet til et givent emne, og det kan være en faktor, som kan understøtte tosprogede elevers muligheder for at deltage på mere lige vilkår samt komme til at præstere endnu bedre fagligt.

Emne nr. 1. Nyd det gode

Eleverne skulle se en reklamefilm fra Arla og efterfølgende skrive en klumme om, hvordan man gør en almindelig dag til noget særligt. Eleverne skulle bruge reklamefilmen som afsæt.

Denne opgave minder på væsentlige punkter om de opgavetyper, som eleverne kender fra prøven uden adgang til internettet. Eneste forskel er, at mediet bliver en lille film med både lyd og billeder. Dette medfører, at eleverne ikke fx skal læse en længere tekst for overhovedet at kunne skrive noget som helst.

Opgaven kan løses uden brug af nettet, og der vil være mindst en opgave, der fremover skal kunne løses uden brug af nettet.

Emne nr. 2. Danish Air Show i Karup 2014

Denne opgave har indledningsvis et eksplicit krav om, at der skal søges oplysninger på nettet. Der står: "Find yderligere oplysninger". I opgaven skal eleverne derfor demonstrere, at de faktisk har søgt yderligere oplysninger, og at oplysningerne indgår i den tekst, som de skriver. Selvom selve opgaveformuleringen ikke eksplicit indeholder et krav om søgning på nettet, så er det et krav:

Emne nr. 3. Ung i alle hjørner af Danmark

Eleverne skal i denne opgave se de to små film og derefter skrive et debatindlæg om unges forskellige betingelser til særtillægget "Ung i alle hjørner". Ligesom opgave 1 minder denne opgave

meget om opgaverne uden adgang til internettet. Opgaven kræver således ikke, at eleverne går på nettet.

Emne nr. 4. Identitetstyveri

Opgaven har en indledende tekst, hvor det præciseret, at eleverne skal søge på nettet for at få inspiration til en novelle om identitetstyveri. Derefter er der selve opgavekravene:

”Skriv novellen.

Kravene til novellen er, at den skal:

- handle om et ungt menneske, der bliver udsat for identitetstyveri
- foregå i Danmark
- være realistisk
- have en fængende titel
- være på mellem 800 og 1200 ord.

Angiv, hvor mange ord din novelle indeholder”.

En del besvarelser var karakteriseret ved, at det kunne være svært for de beskikkede censorer at gennemskue om og på hvilken måde, eleverne havde anvendt nettet til at søge inspiration. Dette kan muligvis skyldes, at genren er en fiktiv genre, som dermed har nogle genrekonventioner, som ikke umiddelbart refererer til en given sandhedsværdi.

Skriftlig prøve i dansk 10. klasse

Den skriftlige prøve i dansk i 10. klasse består af en del a, som er læsning og sprogbrug, del b, som er en opgave i modtagerrettet kommunikation og endelig del c, som er skriftlig fremstilling.

Ligesom prøven i 9. klasse er der en prøve med og uden adgang til internettet. Del a er ens for begge sæt, og indgår således i både prøven med og uden adgang til internettet.

Del a:

Læsning og sprogbrug

Antal besvarelser af censorevalueringerne

I alt 13 censorer har udfyldt censorevaluering af FP10 Læsning og Sprogbrug.

Opgavesættet bestod af i alt ni opgaver – seks opgaver inden for sprogbrug og tre opgaver inden for læsning.

Sprogbrug

Der indgik i alt 40 ord i vurderingen af elevens dygtighed inden for sprogbrug.

Opgaverne bestod af:

- Find fejlen
- Komma
- Faste udtryk
- Ordkendskab
- Rigtig form
- Ret en tekst

Opgaverne afveg ikke fra tidligere opgavesæt på dette område. Dog er der ændret titel på en af opgaverne, idet "Idiomer/talemåder" nu kaldes "Faste udtryk".

Censorudsagn, fx:

Meget passende i sværhed

Meget passende

Niveauet er ok

Rigtig fin

Svær for tosprogede

Censorerne udtrykker enighed om, at særligt *Komma* og *Ret en tekst* volder eleverne vanskeligheder.

Censorerne er ligeledes enige om, at *Faste udtryk* og *Rigtig form* var relativt lette for eleverne.

Læsning

Opgavesættet bestod af tre tekster:

- Rubrikker
- Faglig artikel
- En kommentar

Til de første to tekster er udarbejdet multiple choice opgaver, den sidste er udformet som en clozetest. Der er udarbejdet 10 opgaver til hver tekst – 30 opgaver i alt.

Censorudsagn, fx:

Fin og overskuelig

Meget passende i sværhedsgrad

Niveauet er ok

Rigtig fin

Svær for tosprogede

Censorerne er i høj grad enige om, at *Rubrikker* var den letteste af de tre tekster for eleverne. *Faglig artikel* og *En kommentar* er angivet til at være næsten lige svære.

Del b:

Modtagerrettet kommunikation – generelt

Opgaven i modtagerrettet kommunikation er som regel en opgave, som alle elever klarer godt og flere censorer melder tilbage, at lige netop denne genre virker til at være en yderst relevant skriveopgave for de unge elever i 10. klasse. Det gælder uanset om opgaven er med eller uden adgang til internettet.

For tosprogede elever er det ikke usædvanligt, at det lige netop er denne type af opgave, som de mestrer allerbedst. Det forhold, at skrivesituationen og -formål virker meget aktuelt og nærmest autentisk er tilsyneladende et afsæt for at skrive, som alle elever ser ud til at have gode forudsætninger for at kunne klare.

Modtagerrettet kommunikation med adgang til internettet

Opgaven er en ansøgning om økonomiske midler til at deltage i en sportsbegivenhed for de elever, der er på din ungdomsuddannelse. Opgaven er karakteriseret ved, at det ikke er ekspliciteret, hvilke søgninger eleverne skal foretage. Der står blot, at kampene foregår i Polen.

I selve opgaveformuleringen står der:

Skriv ansøgningen.

I din ansøgning skal indgå en kort beskrivelse af:

- hvem I er
- hvad I forventer at få ud af at overvære kampen
- hvor kampen skal foregå
- hvordan det skal foregå blandt andet med transport, entre og forplejning.

Ansøgningen skal stiles til det lokale erhvervsråd.

Navnlig det sidste krav: ”Hvordan det skal foregå blandt andet med transport, entre og forplejning” var et krav, der skilte gode besvarelser fra mindre gode besvarelser i forhold til kriteriet om at søge på nettet. Flere gode opgaver havde således søgt oplysninger om afstande mellem byerne i Polen, fundet realistiske flypriser med mere, mens andre knapt så gode besvarelser netop ikke havde foretaget søgninger på den måde.

Modtagerrettet kommunikation uden adgang til internettet

Opgaven er en udarbejdelse af ansøgning om et kollegieværelse UngKol. Opgaven har en indledende tekst, som eleverne kan læse for at forstå situationen og dermed lettere skrive. I opgaven er det også meget præcist formuleret, hvilke oplysninger, der skal være i ansøgningen fx navn, kontaktoplysninger med mere.

En del censorer har bemærket, at nogle elever ikke ved, hvad et kollegium egentligt er, så der er opstået nogle misforståelser – også selvom man skulle tro, at eleverne netop havde en alder og erfaring, hvor ordet kollegium skulle være et bekendt ord.

Endelig er der også censorer, der skriver, at gruppen af tosprogede elever har en tendens til at skrive fiktive ansøgninger og således opdigte et dansklingende navn med mere, hvorimod der ellers overvejende er en tendens til, at eleverne bruger eget navn og liv.

Del c:

Skriftlig fremstilling med adgang til internettet

Opgaverne i skriftlig fremstilling i 10. klasse har flere fællesstræk med opgaverne i 9. klasse – skriftlig fremstilling. Eleverne i 10. klasse er således kendt med formen allerede fra 9. klasse.

Ligesom i 9. klasse er der et fokus rettet mod elevernes kompetence i at kunne søge de relevante oplysninger på nettet til brug for besvarelsen af opgaverne.

Emne nr. 1. Et billede af Danmark

Eleverne behøver ikke anvende internettet i denne opgave. Der er således ikke eksplicite krav om søgning på internettet.

Eleverne kan bruge en musikvideo fra Folkeklubben til at skrive en artikel, hvor de i ord og billeder beskriver og begrundet, hvad der er dit Danmark. De skal vælge tre til fem eksempler.

Besvarelserne i denne opgave er typisk karakteriseret ved at være beskrivelser af geografiske områder i Danmark og hvad man som ung beskæftiger sig med i et givent område i Danmark.

Emne nr. 2. Den barmhjertige samaritaner

I lighed med opgave 1 skal eleverne ikke anvende internettet for at besvare denne opgave. De skal se filmklippet og læse teksten til opgaven, som meget kort beskriver, at man med jævne mellemrum i medierne kan støde på beretninger om situationer, hvor folk er blevet ladet i stikken uden hjælp. Beretningerne rejser hver gang spørgsmål om, hvem der skal hjælpe, og hvorfor det så ikke sker.

Eleverne skal skrive et essay med titlen: Den barmhjertelige samaritaner. Opgaven er på flere områder mere kompliceret end som så, for mange elever begynder ukritisk at referere indholdet i filmklippet, og tage stilling til om det er godt eller skidt. Dette afsæt er ikke nødvendigvis det bedste, når de skal skrive et essay, der kræver, at de skriver på både et erindret og reflekteret plan.

Emne nr. 3. Ulve i Danmark

I denne opgave er der et eksplicit krav om, at eleverne skal søge på nettet og det står i opgaveformuleringen:

Søg oplysninger om ulve i Danmark.

Undersøg blandt andet, hvad tilhængere og modstandere af ulve i dansk natur mener.

Skriv et debatindlæg til en trykt avis, hvori du blandt andet tager stilling til, om der skal leve ulve i Danmark. Giv dit debatindlæg en rubrik.

Ikke nok med at det er præciseret, at eleverne skal søge på internettet, så er det også oplyst, hvad de skal søge om. Det er derfor også et krav, at opgaven indeholder meninger om ulve i Danmark baseret på relevante søgninger på internettet. Dertil skal eleverne lave kildehenvisninger afslutningsvis.

Skriftlig fremstilling uden adgang til internettet

Opgaverne i skriftlig fremstilling i 10. klasse har flere fællesstræk med opgaverne i 9. klasse – skriftlig fremstilling. Eleverne i 10. klasse er således kendt med formen allerede fra 9. klasse.

Fra sommeren 2017 eksisterer denne prøveform ikke længere, da den er afløst af prøven med adgang til internettet.

Emne nr. 1. Generation mash-up

Eleverne skal skrive en opgave, hvor de først læser en kronik om at være til Ungdomsmødet på Roskilde Festival og derefter skriver en kommentar. Kronikken bliver så afsættet for den kommentar, som eleverne efterfølgende skal skrive. Kravene til kommentarerne er, at de inddrager nogle af udtalelserne/udtalelserne fra de unge i kronikken samt et bud på, hvad de egentlig selv ville have diskuteret, hvis de havde været med.

Opgaven er aktuel for eleverne, da de selv er målgruppen. Den største udfordring er, at eleverne skal igennem en læsetekst og derefter tage stilling til dels udtalerne samt skrive deres egne bud.

Emne nr. 2. Jeg har 16 kroner

Eleverne skal i denne opgave læse digtet og derefter skrive en kortprosatekst ud fra digtet. Opgaven er karakteriseret ved, at eleverne læser en fiktiv tekst for at skrive en ny fiktiv tekst, så de skal skrive i det samme fiktive univers. Eleverne skal folde digtet ud og demonstrere, at de har forstået digtets budskab.

En del elever skrev nærmest digtet af, hvilket ikke var hensigten. Det kunne betyde, at digtets episke form måske er trådt for meget frem.

Emne nr. 3. Løgn

Den sidste opgave handler om løgn og det at lyve. Eleverne skal skrive et essay om dette emne bl.a. ved at læse teksten fra etik.dk og den indledende tekst, hvor begrebet løgn nuanceres.

Opgavens afsæt fungerer godt, og emnet egner sig til, at eleverne skal skrive et essay. Eneste hage er, at eleverne i al for høj grad kommer med beretninger om, hvordan, hvornår og hvorfor de selv har løjet i deres liv – og fuldstændig glemmer genren og perspektivet på løgnet som fænomen.

Mundtlig dansk 9. og 10. klasse

Der er læst 60 censorrappporter fordelt på 104 forskellige klasser, hvilket giver et elevgrundlag på ca. 2080 elever.

Optællingerne viser, at prøveform B er langt den mest udbredte prøveform i mundtlig dansk, hvor 88 % vælger prøveform B og 12 % vælger prøveform A.

Censorerne påpeger, at prøveform A ofte præges af for lange referater og nogle tydeligt nervøse elever med en reduceret faglighed som resultat, og at prøveform B i højere grad tilgodeser en større grad af faglighed og fordybelse fra elevernes side.

”Prøveform A giver et reduceret indblik i elevens reelle faglighed, da den mudres til af nervøsitet over ukendt tekst og eventuelle forståelsesproblemer. F.eks. kan det, at en elev ikke forstår ordet RUSE komme til at betyde en karakter, fordi det er centralt i handlingen, men jo ikke siger noget betydningsfuldt om elevens egentlig danskfaglige rækkevidde.”

-beskikket censor.

Samarbejdet på skolerne

Censorernes tilbagemeldinger viser, at næste 70 % af lærerne på de skoler, der har haft beskikket censur bl.a. er organiserede i fagteam, hvor fokus især er på planlægning af undervisning, didaktik/pædagogik og refleksion over egen og/eller andres praksis.

Samarbejdet mellem lærer og censor

”Rigtig fint samarbejde. God udveksling af erfaringer og pædagogiske overvejelser i forbindelse med prøveform og valg af tekster, fordybelsesområder osv.”

-beskikket censor.

Samarbejdet mellem lærer og censor er centralt for forberedelsen og afviklingen af den mundtlige prøve. I prøvevejledningen påpeges det, at kontakten og drøftelserne mellem lærer og censor er vigtig, og det anbefales kraftigt, at læreren sender opgivelserne og

oversigten over de udvalgte fordybelsesområder til lodtrækning til censor, inden eleverne trækker, så censor kan danne sig et overblik over de faglige områder og følge og kommentere indholdet og forløbet helt fra tilrettelæggelsesfasen. Mange censorer har kontaktet faglæreren inden lodtrækning, så de har startet en tidlig dialog omkring udarbejdelsen af tekstopgivelser og valg af prøveoplæg. De påpeger den tydelige indflydelse, det har på en god afvikling af den mundtlige prøve. Det er her, der er mulighed for at få afklaret problemstillinger i en faglig hensigtsmæssig retning. Denne sparring er med til at kompetenceudvikle lærere og censorer til gavn for udviklingen i danskfaget.

Bekendtgørelse, tekstopgivelser og fordybelsesområder

"Der mangler andet sagstof end sagtekster samt spredning i opgivelserne tidsmæssigt"

-Beskikket censor

Det er et krav, at samtlige anførte prøvekrav i bekendtgørelsen skal være repræsenteret i tekstopgivelser, fordybelsesområder og prøveoplæg. Denne repræsentation skal fremgå af tekstopgivelserne, der danner grundlag for indholdet og afviklingen af prøven i mundtlig dansk.

Censorernes tilbagemeldinger viser, at 95 % af opgivelserne i høj eller nogen grad er dækkende i forhold til bekendtgørelsen. Der henvises i øvrigt også til danskfagets formål, hvor det udsiges, at litteratur og andre æstetiske tekster, fagtekster, sprog og kommunikation er udgangspunkt for faget og dermed arbejdet med tekster i mange kontekster. I prøvevejledningen henvises endvidere til oversigten "de fire kasser", som et brugbart styringsredskab, når undervisningens og prøvens indhold tilrettelægges. Censorerne påpeger, at næsten 30 % af faglærerne ikke har en ligelig vægtning af de 4 kasser.

"Læreren beskriver en usikkerhed omkring andre udtryksformer. Særligt i forhold til at angribe andre udtryk pædagogisk og didaktisk"

-Beskikket censor

Nogle censorer nævner, at lærerne mangler inspiration til sagstof / ikke tekster, hvilket også afspejles i, at 9 % af lærerne ikke har repræsenteret sagstof /ikke tekster i deres opgivelser. I prøvevejledningen nævnes en del områder til inspiration, fx pressefoto, realityprogrammer, musikvideo, debatprogrammer, stand-up, blog, soundslideshow, nyhedsudsendelse, tv-reportage, radiomontage, hjemmeside, Facebook, Snapchat, mailkorrespondance og politisk tale.

De beskikkede censorer giver ligeledes nogle eksempler på nyere genrer, tekster og andre udtryksformer, der optrådte ved årets prøver, såsom: poetry slam, uddrag fra Caspar Erics

og Bjørn Rasmussens digtsamlinger og billedbøger af bl.a. Roberto Innocenti og Cecilie Eken

Tilbagemeldingerne viser, at 92 % af fordybelsesområderne i høj eller nogen grad er dækkende for det opgivende stof.

Systematisk samarbejde om danskfaget i fagteams øger muligheden for at lade sig inspirere og kunne videndele gode erfaringer i arbejdet med nye udtryk, temaer og perioder. Censorerne tilbagemelding viser, at 56 % af lærerne i høj eller nogen grad samarbejder i årgangs – eller fagteam om prøverne. Sådanne faglige samarbejder, er med til at sikre, at eventuelle fejl og mangler løbende rettes inden prøverne afvikles.

Hovedværker

Hovedværkslæsning er stadig en vigtig del af opgivelserne og i år viser censorenes tilbagemeldinger, at hovedværkslæsning har en vis tradition indbygget i forhold til valg af hovedværk.

1-2-3-NU	Jesper Wung Sung (2001)
De hvide mænd	Kenneth Bøegh Andersen (2003)
Intet	Janne Teller (2000)
Dig og mig ved daggy	Sanne Munk Jensen og Glenn Ringtved (2013)
Ondskab	Jan Guillou (1993)
De gale	Kim Fupz Aakesson (1992)
Alting og Ulla Visltrup	Kim Fupz Aakesson (1998)
Date med en engel	Ronnie Andersen (2008)
Min fucking familie	Ida Bruhn (2009)
Gerningsmænd	Kim Fupz Aakesson (2010)

3 af de 6 mest populære danske spillefilm, omhandler på den ene eller anden måde en del af den litterære og kulturelle kanon. – ligesom en af DRs seneste dramaserier, 1864 indskriver sig i historiekanon.

Hævnen	Susanne Bier (2010)
Pelle Erobreren	Bille August (1987)
Festen	Thomas Vinterberg (1998)
Marie Krøyer	Bille August (2012)
Hvidsteensgruppen	Anne-Grethe Bjarup Riis (2012)
Det forsømte forår	Peter Schrøder (1993)
1864 (TV-serie)	Ole Bornedal (2014)

Valg af prøveoplæg

Jeg synes, teksterne i det store og hele er velvalgte og giver muligheder for at fordybe sig - altså hvis elever vil.

Beskikket censor

Censorerne tilbagemeldinger viser, at 86 % af eleverne i høj grad eller nogen grad selv har valgt deres prøveoplæg, som det også anbefales i prøvevejledningen.

I forhold til hvor meget prøveoplæggene var dækkende for fordybelsesområdet, melder censorerne, at 91 % var dækkende i høj eller nogen grad.

En del af censorerne påpeger, at der for en hel del klasseres vedkommende er en tendens til traditionel tænkning i forhold til valg af prøveoplæg. For at inspirere til nytænkning bringes her en liste af særlige prøveoplæg, som censorerne fremhæver, er anbefalelsesværdige for andre:

Fiktion – tekster "Beastie Ballet" af Trine Andersen "H.C. Andersens land" af Benny Andersen "Helt af sig selv" af Søren Jessen "Intelligent" af Raske Penge "DAUAD" af Sivas "Ophelias skyggeteater" af Michael Ende	Ikke fiktion- tekster Portrætartikel fra DSB bladet "Ud og se" "Drengen der er kendt for at være sig selv" af Jeppe Kondrup Adelborg" "Løbe til og ikke fra" kronik af Kim Leine
Fiktion-ikke tekster "Danmark 2009", Maleri af Peter Carlsen "En eftermiddag" kortfilm af Søren Gren (DFI) "Brylluppet" Maleri af Thomas Kluge "Pigen i kikkerten" kortfilm af Niels Bisbo	Ikke fiktion – ikke tekst "Hvad vil du kaldes i 2015?" – levende reklame for Fitness World Årets pressefoto 2013 "En Social Media Middag - livet kræver et godt mobilt netværk" – levende reklame Telia Danmark Stand-Up med transskriberet tekst

De tosprogede elevers valg af prøveoplæg, hvor der er blevet givet 4 eller derudover.

Censorernes tilbagemeldinger viser, at de tosprogedes valg af prøveoplæg viser en markant repræsentation af fiktionstekster fra 1990'erne og frem, hvor tekster af Naja Maria Aidt og Yahya Hassan er de mest fremtrædende.

Elevernes disponering under prøven og af prøvesituationen

"Generelt var eleverne i stand til at disponere deres tid fornuftigt. Hvis noget halter, er det typisk placering af oplæsning. Dette bruges ikke altid konstruktivt i gennemgangen"

-Beskikket censor.

Kun 3 % af eleverne overholdt ikke eller kun i mindre grad de anbefalede 10 minutter til deres præsentation. Censorerne påpeger, at det er positivt, at eleverne i højere grad end tidligere holder deres oplæg inden for de 10 minutter. En del oplever, at eleverne, efter deres 10 minutter, ikke formår at folde prøveoplægget yderligere ud under den efterfølgende dialog mellem lærer og elev. Nogle censorer har overvejelser, om lærerens uddybende spørgsmål i tilstrækkelig grad understøtter elevernes mulighed for at vise indsigt i det danskfaglige felt, ligesom perspektiveringen ikke altid er ordentligt begrundet i opgivelserne, sådan som det anbefales i prøvevejledningen.

Ud fra censorenes tilbagemeldinger ser det ud til, at oplæsningen ikke nødvendigvis optræder som en integreret del af analysen og fortolkningen i løbet af elevens 10 minutters præsentation. Det anbefales, at oplæsning trænes jævnligt, som en naturlig del af analyse- og fortolkningsarbejdet.

Mange elever anvender et eller anden form for notesystem under prøveafholdelsen. Censorernes tilbagemeldinger viser, at der stadig kan herske lidt usikkerhed om, i hvilket omfang eleverne må anvende noter, da en del elever benytter sig af teksttunge noter under prøveafholdelsen. I prøvevejledningen for 2016 præciseres det, at noter medbragt under prøveafholdelsen er i stikordsform.

Samarbejdet imellem eksaminator og censor

Samarbejdet har været upåklageligt. Faglærer fremsendte opgivelser og fordybelsesområder forud for udtrækning. Og jeg havde mulighed for at give kommentarer til det.

-Beskikket censor

I 54 % af tilfældene har der været samarbejde i høj eller nogen grad, og censorerne fremhæver, at eventuelle fejl og mangler er blevet korrigeret i fordragelighed og med rettidig omhu, så det ikke er gået ud over eleverne. En del censorer nævner, at der har været ret store udfordringer i samarbejdet, ikke mindst i forhold til elevernes valg af

prøveoplæg, der f.eks. er for lange, på engelsk, en del af opgivelserne osv. Censorerne stiller spørgsmål til, om faglæreren har fået orienteret sig ordentligt i bekendtgørelsen og prøvevejledningen. Ligesom de fremhæver, at der kunne være forholdsvis stor divergens mellem censors forslag til karakter og lærerens, og at der, fra faglærerens side, blev argumenteret for en højere karakter, der ikke var funderet i danskfaglige argumenter.

75 % af censorerne tog kontakt til skolen først, hvilket så ud til at være en rigtig god start på et godt samarbejde, ligesom mange skoler var meget glade for de beskikkede censorer, der var med til at sikre en god faglig diskussion og en reel faglig bedømmelse. En del censorer påpeger vigtigheden af at få afstemt rollerne så tidligt som muligt. Det er også med til at konsolidere et godt samarbejde.

Nogle censorer nævner, at B-prøven har været til diskussion mht. form og indhold, og at der udtrykkes en bekymring, om elevernes 10 minutters præsentation viser for meget leksikal viden og udenadslære og for lidt reel faglighed. Det er vigtigt at understrege, at den efterfølgende dialog er essentiel i forhold til at udfolde elevernes viden og færdigheder, så hele præsentationen netop afspejler elevernes formåen inden for fordybelsesområdet, opgivelserne og det danskfaglige felt. Set i denne optik er både faglærer og censor skarpe på de danskfaglige felter i forhold til elevens præsentation, prøveoplægget, fordybelsesområdet og øvrige opgivelser.

I forhold til vurdering af elevernes præstationer påpeger flere censorer, at de elever, som arbejder grundigt med deres synopsis og som, efter synopsis er skrevet, arbejder grundigt med deres oplæg, og skriver noter efter deres disposition, opnår en høj karakter. De elever, som ikke gør, får en ringere bedømmelse.

Generelle betragtninger

Det er en fornøjelse at komme rundt i landet og møde engagerede og dygtige lærere, der brænder for faget og dets udvikling.

-Beskikket censor

Censorerne påpeger, at arbejdet som censor er berigende både i forhold til den faglige diskussion blandt ligesindede, og det inspirerende i at komme ud og møde nye elever og nye tekster, der er med til at sikre et højt fagligt niveau og til at forbedre egen lærergerning. Enkelte har betragtninger, der går på de nye karakterkrav til erhvervsuddannelserne, hvor de oplevede, at elevernes præstationer var mere fokuserede.

Der er en enkelt anbefaling til en forenkling af prøvevejledningen, så lærerne hurtigere kan orientere sig. I udgaven for 2016 er der foretaget en opdeling for 9. og 10. klasse og en vis reduktion af tekstmængden.

I de tilfælde, hvor der havde været mange fejl og mangler, havde censor korrekt orienteret skolens leder, og der blev kompenseret karaktermæssigt ved flere af faglærerens

åbenlyse fejl, således at det gik mindre ud over eleverne. I et tilfælde hvor skolen ikke havde helt styr på datoer, og troede censor kom over 2 dage, på andre datoer, udviste censor stor fleksibilitet og imødekommenhed og tog alle 17 op på den bestemte dato.

Afrunding

Censorernes tilbagemeldinger er med til at give faglig inspiration til både indhold, undervisning og evaluering som en vigtig del af danskfaget. Samtidig fokuseres de udfordringer og områder, der skal trænes og arbejdes med i danskundervisningen gennem hele grundskolen.

Ved de skriftlige prøver i maj 2016 vil elevbesvarelserne for de skriftlige prøver være anonymiserede, så en del af den empiri, der har dannet udgangspunkt for udformningen af PEU vil ændre karakter i den forbindelse..

Der vil stadig skulle gives tilbagemeldinger på censorgerningen, da det er en unik mulighed for skoler, faglærere og ikke mindst censorerne, til at få et empirisk grundlag og efterfølgende handlemuligheder i forhold til at sikre et ensartet fagligt niveau over hele landet.